

STANOVISKÁ

EURÓPSKY DOZORNÝ ÚRADNÍK PRE OCHRANU ÚDAJOV

Stanovisko európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o úverových zmluvách týkajúcich sa obytných nehnuteľností

(2011/C 377/02)

EURÓPSKY DOZORNÝ ÚRADNÍK PRE OCHRANU ÚDAJOV,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 16,

so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie, a najmä na jej články 7 a 8,

so zreteľom na smernicu Európskeho parlamentu a Rady 95/46/ES z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov ⁽¹⁾,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 45/2001 z 18. decembra 2000 o ochrane jednotlivcov so zreteľom na spracovanie osobných údajov inštitúciami a orgánmi Spoločenstva a o voľnom pohybe takýchto údajov ⁽²⁾, a najmä na jeho článok 28 ods. 2,

PRIJAL TOTO STANOVISKO:

1. ÚVOD

1. Dňa 31. marca 2011 Komisia prijala návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o úverových zmluvách týkajúcich sa obytných nehnuteľností (ďalej len „návrh“).

1.1. Konzultácie s EDPS

2. Dňa 31. marca 2011 Komisia poslala návrh európskemu dozornému úradníkovi pre ochranu údajov. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov považuje toto oznámenie za žiadosť o poskytnutie konzultácií inštitúciami a orgánom Spoločenstva, ako sa uvádza v článku 28 ods. 2 nariadenia (ES) č. 45/2001 z 18. decembra 2000 o ochrane jednotlivcov so zreteľom na spracovanie osobných údajov inštitúciami a orgánmi Spoločenstva a o voľnom pohybe takýchto údajov [ďalej len „nariadenie (ES) č. 45/2001“]. Predtým ⁽³⁾, pred prijatím návrhu poskytla Komisia európskemu dozornému úradníkovi pre

ochranu údajov možnosť predložiť neformálne pripomienky. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta otvorenosť postupu, ktorý prispel k zlepšeniu textu z hľadiska ochrany údajov už v ranej fáze. Niektoré z uvedených pripomienok sa zohľadnili v návrhu. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta odkaz na súčasnú konzultáciu v preambule návrhu.

1.2. Všeobecné informácie

3. Zodpovedné poskytovanie úverov sa v návrhu vymedzuje ako starostlivý prístup veriteľov a sprostredkovateľov úveru k poskytovaniu úveru v takej výške, ktorú si spotrebiteľia môžu dovoliť a ktorá spĺňa ich potreby a situáciu. Pojem zodpovedné poskytovanie úverov predpokladá, že spotrebiteľia poskytnú relevantné, úplné a presné informácie o svojej finančnej situácii a podporuje ich v tom, aby prijali kvalifikované a udržateľné rozhodnutia.
4. V návrhu sa uvádza viacero faktorov, ktoré ovplyvňujú rozhodnutie o udelení určitého hypotekárneho úveru, voľbu dlžníka medzi hypotekárnymi produktmi a jeho schopnosť splácať úver. Medzi ne patrí hospodárske prostredie, asymetria informácií a konflikt záujmov, regulačné medzery a nezrovnalosti, ako aj ďalšie faktory, ako napríklad finančná gramotnosť dlžníkov a štruktúra financovania hypoték. Z hľadiska návrhu bolo nezodpovedné správanie niektorých účastníkov trhu jedným zo zdrojov finančnej krízy, preto je legislatívna iniciatíva zameraná na riešenie nezodpovedného poskytovania a prijímania úverov, aby sa predišlo opakovaniu finančnej krízy.
5. V návrhu sa preto uvádzajú určité požiadavky na prudenčné podnikanie a dohľad pre veriteľov a povinnosti a práva pre dlžníkov s cieľom zaviesť jasný právny rámec, ktorý ochráni hypotekárne trhy EÚ od rušivých vplyvov, ktoré sa na týchto trhoch vyskytli počas finančnej krízy.

1.3. Vzťah k európskemu systému ochrany údajov

6. Návrh obsahuje obmedzený počet činností, ktoré sú dôležité v rámci európskeho systému ochrany údajov. Týkajú sa najmä nahliadnutia veriteľov a sprostredkovateľov úverov do takzvanej databázy úverov na účely posúdenia úverovej

⁽¹⁾ Ú. v. ES L 281, 23.11.1995, s. 31, (ďalej len „smernica 95/46/ES“).

⁽²⁾ Ú. v. ES L 8, 12.1.2001, s. 1.

⁽³⁾ V decembri 2010.

bonity spotrebiteľov a poskytnutia informácií veriteľom alebo sprostredkovateľom úverov zo strany spotrebiteľov.

7. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov s potešením konštatuje, že súčasný text návrhu obsahuje dôležité odkazy na príslušné pravidlá ochrany údajov. Rád by však poukázal na skutočnosť, že sú nevyhnutné niektoré spresnenia. Na jednej strane by návrh nemal obsahovať príliš podrobné ustanovenia o dodržiavaní zásad ochrany údajov, čo je zaručené tým, že sa na všetky činnosti spracovania údajov vzťahujú vnútroštátne právne predpisy, ktorými sa vykonáva smernica 95/46/ES. Na druhej strane európsky dozorný úradník pre ochranu údajov navrhuje zlepšenia v texte s cieľom spresniť ho a zabrániť, aby sa kritériá určujúce práva na prístup k databáze úverov stanovovali delegovanými aktmi.

2. ANALÝZA NÁVRHU

2.1. Odkaz na smernicu 95/46/ES a povinnosť posúdiť úverovú bonitu spotrebiteľa

Odôvodnenie 30

8. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov s potešením konštatuje, že návrh v preambule obsahuje odkaz na smernicu 95/46/ES. V odôvodnení 30 sa stanovuje všeobecné uplatňovanie smernice 95/46/ES na činnosti spracovania údajov pri posudzovaní úverovej bonity spotrebiteľov.
9. V záujme toho, aby bola vyjadrená skutočnosť, že všetky činnosti spracovania údajov sa musia vykonávať v súlade s vykonávacími predpismi a že rôzne vnútroštátne predpisy, ktorými sa vykonáva uvedená smernica, sú primeranými odkazmi, v návrhu by mohol byť uvedený všeobecný článok v tomto znení: „Každé spracovanie osobných údajov realizované podľa tejto smernice sa uskutoční v súlade s príslušnými vnútroštátnymi predpismi, ktorými sa vykonáva smernica 95/46/ES.“ Začlenením uvedeného článku by sa mohli zrušiť osobitné odkazy na smernicu v článku 15 ods. 3 a článku 16 ods. 4.

Článok 14

10. V článku 14 sa veriteľom stanovuje povinnosť vykonať dôkladné posúdenie úverovej bonity spotrebiteľa. Toto posúdenie by sa malo zakladať na určitých kritériách, ako napríklad spotrebiteľov príjem, úspory, dlhy a iné finančné záväzky. Táto povinnosť by mohla mať významný vplyv na súkromie jednotlivcov žiadajúcich o úver, keďže druh a rozsah informácií, ku ktorým by mohol mať veriteľ prístup, je potenciálne veľmi veľký. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov preto víta špecifikácie v texte, prostredníctvom ktorých sa vyhľadávanie informácií zo strany veriteľa obmedzuje na „potrebne“ informácie, ktoré veriteľ získa. V článku sa vo všeobecnosti stanovuje, že tieto informácie sa môžu získať iba z „príslušných interných alebo externých zdrojov“. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta výslovný odkaz na zásadu nevyhnutnosti a primeranosti, stanovenú v článku 6 smernice 95/46/ES, navrhuje však, aby sa v možnom rozsahu podrobnejšie určili zdroje, z ktorých je možné informácie získať.

2.2. Nahliadnutie do databázy úverov

11. Úverová databáza sa prvýkrát uvádza v odôvodnení 27, kde sa jej užitočnosť zdôrazňuje v súvislosti s posúdením úverovej bonity a po celú dobu trvania pôžičky. V odôvodnení sa takisto stanovuje, že podľa smernice 95/46/ES by mali veritelia informovať spotrebiteľov o nahliadnutí do databázy úverov a spotrebiteľia by mali mať právo na prístup k údajom v databáze a na ich opravu, zablokovanie alebo vymazanie. V článku 14 sa uvádzajú osobitné povinnosti veriteľov týkajúce sa prípadného zamietnutia žiadosti o poskytnutie úveru, najmä ak sa spája s nahliadnutím do databázy úverov.
12. V článku 16 sa uvádzajú všeobecnejšie ustanovenia, ktoré určujú kritériá prístupu k databázam. Znenie článku 16 je veľmi všeobecné („Každý členský štát zabezpečí všetkým veriteľom nediskriminačný prístup k databázam používaným v danom členskom štáte, aby mohli posúdiť úverovú bonitu [...] a kontrolovali dodržiavanie úverových záväzkov spotrebiteľov [...]).“). V texte sa nespresňuje, či je potrebné, aby boli databázy osobitne určené na uvedené kontroly úverovej bonity, kto je zodpovedný za databázu, ktoré druhy informácií môže databáza obsahovať, čo zahŕňa „kontrola“ dodržiavania úverových záväzkov spotrebiteľa atď. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov rozumie, že databázy úverov majú odlišnú štruktúru a sú zriadené v rôznych právnych rámcoch v rôznych členských štátoch, a že úplná harmonizácia uvedených kritérií by presahovala rozsah pôsobnosti smernice. Cieľom návrhu by však bolo zaviesť harmonizované podmienky prístupu k databáze tak, že napríklad veriteľ v Belgicku by mohol mať prístup k úverovej histórii spotrebiteľa v Taliansku (aj keby sa belgická databáza odlišovala od talianskej) za rovnakých podmienok ako talianski veritelia, ak spotrebiteľ žiada o poskytnutie hypotekárneho úveru v Belgicku. Kritériá harmonizovaného prístupu sa podrobnejšie uvedú v delegovaných aktoch Komisie (pozri článok 16 ods. 2). Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov takisto berie do úvahy odkaz na smernicu 95/46/ES v článku 16 ods. 4⁽¹⁾.

13. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov už vyjadril názor, že opatrenia, ktoré majú podstatný vplyv na súkromie občanov, by nemali byť predmetom delegovaných aktov. Samozrejme, v týchto aktoch je možné určiť podrobnosti. Hlavný vplyv na občanov by však mal byť jasne uvedený a dohodnutý v právnych predpisoch prijatých riadnym legislatívnym postupom. Pokiaľ ide o ochranu údajov, európsky dozorný úradník vyjadruje znepokojenie najmä nad zrejým rozporom medzi zovšeobecnenou možnosťou nahliadnutia (ešte neidentifikovateľného počtu) poskytovateľov úverov do databáz podľa článku 16 a „miernou“ povinnosťou uvedenou len v odôvodnení 27, konkrétne, že veritelia „by mali [...] informovať spotrebiteľov o nahliadnutí do databázy úverov“ a spotrebiteľia „mali by mať právo na prístup k informáciám [...], aby mohli [...] osobné údaje o nich spracované opraviť,

⁽¹⁾ Týmto článkom „nie je dotknuté uplatňovanie smernice [...] 95/46/ES“. Pozri však odsek 9, v ktorom sa navrhuje úprava tohto článku.

vymazať alebo zablokovať [...]“. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov sa domnieva, že konkrétna možnosť dotknutých osôb uplatniť práva podľa smernice 95/46/ES sa spája s možnosťou identifikovať prípadných príjemcov osobných údajov z databázy úverov. Účinnosť odkazu na práva uvedené v smernici 95/46/ES sa preto môže neutralizovať nemožnosťou dotknutej osoby jasne a včas identifikovať fyzické alebo právnické osoby, ktoré môžu mať prístup k databáze.

14. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov preto navrhuje úpravy textu smernice s cieľom riešiť vyššie uvedené nedostatky. Každý ⁽¹⁾ prístup k databáze by mal spĺňať nasledujúce podmienky, ktoré by sa mali uviesť v texte článku 16: i) vymedzenie kritérií, na základe ktorých môžu mať veritelia alebo sprostredkovatelia úveru prístup k databáze, a najmä spresnenie otázky, či prístup k údajom spotrebiteľa môžu mať len veritelia alebo sprostredkovatelia úveru, ktorí so spotrebiteľom uzavreli zmluvu alebo ktorých spotrebiteľ požiadala, aby prijali opatrenia na uzatvorenie zmluvného vzťahu s ním ⁽²⁾; ii) povinnosť spotrebiteľovi vopred oznámiť, že určitý veriteľ alebo sprostredkovateľ úveru má v úmysle uplatniť prístup k jeho osobným údajom v databáze; iii) povinnosť súčasne informovať spotrebiteľa o jeho právach na prístup k údajom v databáze, na ich opravu, zablokovanie alebo vymazanie v súlade so zásadami smernice 95/46/ES.

15. Na základe zavedenia uvedených všeobecných kritérií a povinností do textu je možné z textu odstrániť osobitné ustanovenie článku 14 ods. 2 písm. c) a odôvodnenie 29 týkajúce sa povinnosti informovať spotrebiteľa o prístupe k databáze v prípade zamietnutia žiadosti o poskytnutie úveru.

3. ZÁVER

16. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta v návrhu osobitný odkaz na smernicu 95/46/ES. Navrhuje však niektoré menšie zmeny v texte s cieľom spresniť uplatniteľnosť zásad ochrany údajov na činnosti spracovania, ktorých sa návrh týka. Konkrétne:

- európsky dozorný úradník pre ochranu údajov navrhuje zaviesť nový článok s osobitným znením s cieľom lepšie vyjadriť skutočnosť, že vnútroštátne právne predpisy, ktorými sa vykonáva smernica 95/46/ES, sú primerané odkazy, a zdôrazniť, že všetky činnosti spracovania údajov sa musia vykonávať v súlade s týmito vykonávacími predpismi. Na základe toho bude takisto možné zrušiť ostatné odkazy na smernicu 95/46/ES v texte návrhu,
- v texte návrhu by sa mohli presnejšie určiť zdroje, z ktorých je možné získať informácie o úverovej bonite veriteľa,
- text návrhu by mal obsahovať vymedzenie kritérií týkajúcich sa možnosti nahliadnuť do databázy a povinnosti informovať dotknuté osoby o ich právach pred prístupom k databáze, a tým poskytnúť dotknutým osobám konkrétne a účinné možnosti uplatniť svoje práva.

V Bruseli 25. júla 2011

Giovanni BUTTARELLI

Asistent európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov

⁽¹⁾ Tento pojem by sa mal vykladať tak, že každý oprávnený veriteľ má kedykoľvek prístup k databáze.

⁽²⁾ Pozri článok 7 písm. b) smernice 95/46/ES.